

Znamenitosti bitenj

Naravno-geografske značilnosti:

največja vas na nekdanjem Kranjskem in še danes najdaljša krajevna skupnost z delno ohranjeno značilnostjo vrstne vasi in njene zemljiške ureditve na sklenjene proge, imenovane hube, Štajna, voda hudourniške narave, ki teče od Zgornjih, preko Srednjih, do Spodnjih Bitenj in se pojavlja le ob deževjih, v sušnih obdobjih pa presahne,

Omrle, zaščiten izvir vode na zahodnem delu Sr. Bitenj, na jasi sredi gozdnega področja Gabrovce.

Arheološke najdbe:

najdba štirih staroslovanskih grobov z ostanki okostja, keramičnih posod in železnega noža v nekdanji gramoznici Golobove jame, tri prazgodovinske gomile na Križnarjevem travniku v Zgornjih Bitnjah in ena v ravninskem delu gozda zahodno od Sr. Bitenj, najdbe ob cerkvi sv. Miklavža v Sp. Bitnjah: vila rustika, temelji antičnega zidu, ostanki antične kritine in rimske centralne kurjave.

Umetnostni spomenik:

cerkev sv. Miklavža v Sp. Bitnjah (l. 1300), stara gotška cerkev s freskami apostolov in lepim primerom baročnega oltarja ter freskami na zunanji steni cerkve,

cerkev sv. Uršule v Srednjih Bitnjah (l. 1616) z značilno lego sredi Sorškega polja in ohranjenimi slikami svetnikov,

cerkev sv. Tomaža v Zg. Bitnjah (l. 1521) z romanskimi linami v stolpu in svetiščem, ki ima gotško obliko.

Najstarejše hiše:

nekdanja gruntarska hiša - Kozinova kmetija, Sp. Bitnje 30, nekdanja gruntarska hiša - Krajčnkova kmetija, Sr. Bitnje 29, tipična kajžarska hiša - opuščena Bčkova kajža v Zg. Bitnjah, obnovljena hiša Križnarjeve pristave v Zg. Bitnjah.

Etnološke posebnosti:

leseni kozolci, imenovani samci, šterne, kapnice in studenčnice kot vir pitne vode.

Krajevna skupnost Bitnje

Krajevna skupnost Bitnje, ki vključuje Zgornje, Srednje in Spodnje Bitnje, meri 11,23 km² in po zadnjem popisu prebivalstva iz leta 1996 šteje 1805 prebivalcev. Dobra polovica prebivalstva je zaposlena v industriji, druga pa v kmetijstvu, obrti in storitvah, prometu in zvezah, gostinstvu in trgovini ter komunalni dejavnosti, v izobraževanju, zdravstvu in upravi.

Največji odstotek prebivalstva ima srednjo poklicno in srednjo strokovno šolo, zmanjšuje se odstotek prebivalstva, ki nima popolne izobrazbe ali ima le osnovno šolo, v porastu pa je odstotek prebivalstva z višješolsko in visokošolsko izobrazbo. V naselju so trgovine, gostilne in gasilski dom, v zadnjem času narašča število samostojnih podjetij, pohvalimo pa se lahko tudi z nogometnim in otroškim igriščem, knjižnico in otroškim vrtcem.

Današnje delovanje krajevne skupnosti, ki je bila s soglasjem občine Kranj ustanovljena leta 1964, je usmerjeno predvsem v komunalne probleme kraja, probleme infrastrukture, varovanja okolja in v vključevanje čim večjega števila prebivalstva v kulturno, športno in družabno življenje.

Bitnje

nekoč in danes

Ob 850. obletnici prvega zgodovinskega dokaza
o naseljenosti in imenu kraja.

Leto 1160

Vitigen

Letnica prvega zgodovinskega dokaza o naseljenosti naših Bitenj.

Prvo zapisano ime za naš kraj, imenovan po sv. Vidu (Vitusu).

Cerkev sv. Miklavža, umetnostni spomenik iz leta 1300, zgrajena ob prvotni cerkvi sv. Vida iz 11.stol., namenjena potrebam bavarskih naseljencev.

Za današnje Bitnje so bila skozi stoletja uporabljena različna imena, in sicer: Vitingen, Veitingen, Veichting, Feichting, Ober, Mitter In Unter Feichting, Bitinje, **Bitnje** in od druge polovice 19. stol. **Zgornje, Srednje** in **Spodnje Bitnje**.

V 11. stol. so območje Sorškega polja naselili tedanji zemljiški gospodje – freisinški škofje. Fevdalna, z zemljiškimi gospodstvi povezana oblast, se je obdržala do sredine 19. stol. Podložniki

so svoje obveznosti do loškega gospodstva poravnali s tlako, davki in desetino.

Vsak naseljenec je v upravljanje dobil sklenjeno progo, **hubo**, do 35 m širok in 3 km dolg pas zemljišča. Na začetku proge, ob cesti, so bile stanovanjske hiše in gospodarska poslopja, vzhodno od njih v dolgi vrsti razporejene njive, zahodno od **gruntov** pa je bil močviren svet, svet gozda in pašnikov, kjer so se v 16. stol. začeli naseljevati **kajžarji**. Kajžarska vas se je razprostirala skoraj vzporedno z gruntarsko vasjo. Taka zemljiška ureditev se je ohranila celih 700 let.

Križnarjeva pristava.

Gruntarska hiša (Kozinova).

Slika kajže (Frčkova).

Skopa zemlja ni mogla preživljati naraščajočega števila prebivalstva, zato so si kajžarji vse pogostejše pomagali z domačo obrtjo - sitarstvom.

Baron Janez Vajkard Valvasor, ki se je ustavil tudi v eni od takratnih bitenjskih gostiln, je že leta 1689 v **Slavi vojvodine Kranjske** o kraju, prebivalcih in njihovi jezikovni zmedbi zapisal:

»Bitnje je največja vas na Kranjskem. Razprostira se po dolgem dobro nemško miljo. Leži med Kranjem in Škofjo Loko. Prebivalci so večinoma rešetarji in jih splošno v rimskem cesarstvu imenujejo sitarje. Kmetje redijo tudi veliko lepih konj in se ukvarjajo s tovorjenjem. Govorijo pokvarjeno nemščino in kranjsčino, ker mešajo na pol kranjske in na pol nemške besede. So delavni, trmasti in uporni, neprijazni in neprikljudni do tujcev, ustrežljivi pa do vseh, s katerimi se dodobra spoznajo.«

(Valvasor 1978, str. 21 in 22)

Sitarsko obrt je bila nekaj stoletij značilnost naših krajev. V drugi pol. 19. stol. in v 20. stol. Pa so se Bitenčani zaposlovali v kranjskih in loških tovarnah.